

26. jun - Međunarodni dan protiv zloupotrebe i nezakonite trgovine drogama

„Neka zdravlje bude ono što te pokreće !”

Zloupotreba i posledice zloupotrebe psihoaktivnih supstanci pogađaju sve društvene slojeve u svim zemljama sveta. Zloupotreba droga ima negativne posledice po zdravlje i živote ljudi, podstiče kriminal i preči održivom razvoju.

Rezolucijom 42/112, 1987. godine Generalna skupština UN-a proglasila je **26. jun Međunarodnim danom protiv zloupotrebe i nezakonite trgovine drogama** kao izraz odlučnosti da ojača delovanje i saradnju u borbi protiv zloupotrebe i trgovine drogama. Ovaj dan obeležava se širom sveta u cilju mobilisanja pojedinaca i zajednice za aktivan odnos u suzbijanju problema zloupotrebe droga.

Povodom obeležavanja Međunarodnog dana protiv zloupotrebe i krijumčarenja droga širom sveta se:

- organizuju javne manifestacije ili drugi događaji unutar institucija
- sprovode aktivnosti koje imaju za cilj informisanje stanovništva o problemu zloupotrebe droga, pri čemu je ove godine specijalan fokus na novim psihoaktivnim supstancama
- doniranju sredstva lokalnim NVO radi pružanja podrške preventivnim aktivnostima ili pružanju finansijske podrške kampanji ili događajima povezanim sa kampanjom.

Cilj sprovođenja kampanje i u Republici Srbiji je mobilisanje podrške čitave javnosti i potsticanje stanovništva da dâ svoj doprinos u promociji zdravih stilova života, suzbijanju problema zloupotreba droga i zaštiti mladih širom sveta od opasnih supstanci.

Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“ i mreža instituta/zavoda za javno zdravlje obeležavaju ovaj dan organizovanjem različitih aktivnosti kao što su stručne konferencije, javne manifestacije, predavanja i tribine za roditelje i decu, priprema i/ili

distribucija informativnog materijala za stanovništvo, a sve aktivnosti podrazumevaju i intenzivnu saradnju sa medijima. Uključivanje što većeg broja partnera u obeležavanje ovog značajnog datuma iz kalendara zdravlje doprineće daljem jačanju međusektorske saradnje u oblasti smanjenja ponude i potražnje droga.

Dugi niz godina kampanja je bila usmerena na podizanje svesti stanovništva o opasnostima droga kao što su kanabis, heroin, kokain i amfetamin. Međutim, svet se danas suočava sa problemom novih droga tj. pojavom novih psihoaktivnih supstanci (NPS). Ove supstance nisu pod međunarodnom kontrolom i mnoge od njih se prodaju i putem interneta. Posebno zabrinjava činjenica da nisu ništa manje opasne od droga koje su pod međunarodnom kontrolom. Iz ovih razloga ovogodišnja kampanja Kancelarije Ujedinjenih nacija za droge i kriminal (UNODC) ima za cilj da informiše javnost, a posebno mlade ljude, o štetnim posledicama novih psihoaktivnih supstanci. Slogan pod kojim se obeležava Kampanja je „Neka zdravlje bude ono što te pokreće !”

Šta se podrazumeva pod novim psihoaktivnim supstancama i koliko je raširen ovaj problem?

Nove psihoaktivne supstance podrazumevaju psihoaktivne supstance koje nisu pod zakonskom kontrolom. NPS koje se prodaju na ilegalnom tržištu poznate su kao dizajnerske droge (designer drugs), a druge psihoaktivne supstance kao što su “legal highs” se prodaju otvorenije, veoma često putem interneta. Sam naziv “legal highs” može navesti korisnike da pomisle da se radi bezopasnoj zabavi.

Termin “nove” ne mora da implicira nova otkrića (nekoliko NPS su po prvi put sintetisane pre 40 godina), već može da znači da je supstanca nova na tržištu droga ili da je nova zloupotreba same supstance.

Konsumiranje NPS može izazvati ozbiljne probleme sa zdravljem. Korisnici često moraju da se hospitalizuju i to zbog posledica ozbiljnog trovanja. Evidentirani su ozbiljni problemi usled korišćenja supstanci kao što su 4-methylmethcathinone (mefedron), methylenedioxypropylone (MDPV), 4-methylamphetamine (4-MA).

Na tržištu Evrope broj novootkrivenih NPS droga se brzo uvećava. Veliki broj NPS-a koje se pojavljuju i nedostatak shvatanja o štetnim posledicama i mogućnostima za stvaranje zavisnosti od ovih supstanci predstavljaju ogroman izazov za javno zdravlje. Registrovani su i smrtni slučajevi koji se povezuju sa korišćenjem ovih supstanci. Ovome doprinosi i činjenica da vrlo često i sami korisnici nisu svesni koju supstancu uzimaju, a to dovodi do nepredviđenih posledica.

Prema izveštaju UNODC-a "Izazov novih psihoaktivnih supstanci", NPS su postale novi globalni fenomen i svi delovi sveta su pogođeni ovim fenomenom. Od 80 zemalja koje su učestvovalе u istraživanju, 70 je izvestilo o pojavi NPS-a.

Prema UNODC istraživanju konstatovano je više od 250 supstanci ovih supstanci, a ova brojka je veća od 234 supstance regulisane međunarodnim konvencijama u oblasti droga. U februaru 2013. godine podnet je izveštaj o pojavljivanju pet novih supstanci. Tehnički gledano broj potencijalnih psihoaktivnih supstanci je neograničen. Sve dok ne bude postojao globalni mehanizam nadzora nad takvim supstancama, podaci o njima će biti neusklađeni.

Ovaj trend uzrokovan je delimično i globalizacijom i napretkom u informacionim tehnologijama. Ove supstance često su poreklom van Evrope. Iako je malo podataka o tome u kojoj meri se ove supstance koriste, može se reći da postoje velike razike u procentu mladih koji su naveli da su koristili nove droge među zemljama EU. Istraživanja koja su rađena su pokazala da je čak i među iskusnim korisnicima NPS bilo nedovoljno znanja o ovim supstancama tj. prepoznali su samo nekoliko naziva koja su bila navedena u upitnicima koji su korišćeni u istraživanju.

Koordinacija među svim zemljama i regionima u cilju adekvatnog odgovora na problem je neophodna i ulažu se veliki naponi na njenom jačanju. Nove psihoaktivne supstance predstavljaju takođe izazov i za prevenciju i lečenje, a objektivne i pouzdane informaciju su više nego značajne.

Posebno je ovde važno stvoriti kod mladih ljudi svest o rizicima konzumiranja NPS-a. Preventivne mere takođe treba da se usmere i ka iskusnim konzumentima droga.